

1. ELŐLJÁRÓBAN

Régóta szerettem volna megmutatni, mi mindent mondhat az Őszövetségről és világról a régészeti topográfia, a történettudomány, a filológia és az építészet-történet. Szerzőtársammal, Hodossy-Takács Előddel szilárd meggyőződésünk volt már az ötlet megszületésének pillanatában, s ez azóta csak erősödött, hogy e kérdéskörben nagy szükség volna egy magyar nyelvű tankönyvre. A tankönyv pedig elsősorban megértetni akar, ami a mi témánk esetében egyben a láttatás igényét is jelenti. Nem pusztán leírni szeretnénk hát témánkat, hanem a szó szoros értelmében láthatóvá tenni is.

Mint minden ilyen munka, ez is csak sokak segítségével jöhetett létre. Ráadásul be kell vallanom, hogy ez az írásom nemcsak sokáig készült, hanem utána sokáig hevert ama nevezetes asztalfiókban, amely fiókot természetesen egy számítógépen belül érdemes elképzelnünk. Részben ezért, részben viszont a munka jellegéből következően sokaknak szeretnék köszönetet mondani most, a megjelenés alkalmából. A könyv megírásához szükséges kutatómunka nagy részét a Magyar Tudományos Akadémia Bolyai János kutatói ösztöndíját élvezve végezhettem el 2002 és 2005 között, köszönet érte. Ugyancsak hálaival tartozom Andreas Hess úrnak, a zürichi székhelyű HEKS alapítvány vezetőjének, aki többszöri hosszabb svájci tartózkodást tett lehetővé számomra Bazelben és Bernben, aminek a jelentőségét a hazai könyvtári viszonyokat ismerve aligha becsülhetjük túl. Ugyanezen okból szeretnék köszönetet mondani a berni Hans-Sigrist-Stiftungnak is. Köszönettel tartozom berni kollégáimnak, Walter Dietrichnek és Ernst Axel Knaufnak, valamint Wolfgang Zwickelnek és Reinhard Lehmann-nak Mainzból az értékes szakmai beszélgetésekért, amelyekkel e munka megszületését kísérték egy-egy darabon. Jutta Hausmann (Evangélikus Hittudományi Egyetem) a legváratlanabb pillanatokban feltett legszokatlanabb szakmai kérdéseimre is készséggel felelt, főként pedig megtanított arra, hogy a Biblia szinkronikus olvasatát nem kell mindenáron elkerülni, köszönet jár neki is. Ugyancsak köszönet illeti Ze'ev Herzog professzort a tel-avivi egyetemről, aki szintén fáradhatatlanul felelt kérdéseimre, s akinek támogatása nélkül a könyv régészeti jellegű fejezetei aligha készülhettek volna el. Mint minden könyvemben, ebben is támaszkodhattam diákjaim kérdéseire, amelyekkel mindig ráleltek egy-egy vitatható vagy kellően ki nem dolgozott pontra. A Pázmány Péter Katolikus Egyetem, valamint a Károli Gáspár Református Egyetem

minden olyan történelem szakos diákja hálaára kötelezett, aki részt vett a palesztinai urbanizáció témakörében tartott szemináriumaim valamelyikén. Közülük is külön köszönet illeti azokat, akik a szemináriumok során segítségemre voltak a hatalmas mennyiségű, újdonságánál fogva leginkább a világhálón elérhető régészeti tárgyú szakirodalom felkutatásában. A Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsészettudományi Karán Reichart Ágnes, Roboz Erika, Molnár Miklós, Riesz Ábel, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Karán pedig Hinterauer Réka, Käfer Csilla, Kovács Katalin, Ódor Mónika, Ress Boglárka, Sebő Balázs, Vigh Péter munkáját szeretném ezúton is megköszönni. Hálásan köszönöm a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Történettudományi Doktori Iskolájának hallgatói közül Tamási Balázs és Nagy-Tyukos Ádám segítségét is.

Könyvünk története azonban még itt sem ért véget, mert valami olyasmire került sor, amihez foghatót idehaza, magyar kollégák társaságában még sosem éltem át. Alkalmam volt egy baráti, egyben szakmai társaság előtt bővebben beszámolni a könyv szerkezetéről, kérdésfeltevéseiről, válaszairól, mindezekelőtt azonban céljáról. A beszélgetés végére úgy éreztem, hogy a könyvet át kell strukturálnom, s számos más olyan pont is szerepelt az eredeti verzióban, amelyről úgy tűnt, hogy meg kell változtatnom. Köszönöm a beszélgetést, az őszinte, jobbító szándékú kritikát Pesthy Monikának, Simon Róbertnek, Tatár Györgynek és Kósa Gábornak. Velük kapcsolatban nem frázis az a gyakorta érdemtelenül használt mondat, hogy nélkülük egészen másként festene e könyv. S ahogy mondani szokás, a megmaradt hibákért csakis engem terhel a felelősség.

Végezetül ajánlom munkánkat Volkmar Fritz emlékének, aki a palesztinai régészet egyik mestereként és szenvedélyes oktatójaként Júda és Izrael lelőhelyeit járva felkeltette bennem az azóta sem szűnő érdeklődést az Ószövetség világának anyagi kultúrája iránt.